

СВІТОВИЙ КОНТЕКСТ

УДК 821.111

ТІХОНЕНКО Світлана Олегівна, аспірант
кафедри світової літератури факультету
філології та журналістики Полтавського
національного університету імені
В. Короленка
e-mail: 123svetlana2014@gmail.com

ГРОТЕСКНИЙ СВІТ РОМАНУ ДЖОНАТАНА СВІФТА «МАНДРИ ГУЛЛІВЕРА»

Статтю присвячено дослідженню гротескних форм у романі Джонатана Свіфта «Мандри Гуллівера» з оперттям на текст I частини роману «Подорож до Ліліпутії». На підставі дібраного фактичного матеріалу простежено прояв гротеску на різних рівнях структури тексту роману. З'ясовано, що гротескні форми виявляються у смислового полі тексту на рівні жанрової специфіки, художнього хронологу твору, образному рівні, на сюжетно-композиційному та тематико-мотивному рівнях тощо. Гротескний світ роману створює авторську модель світу, у якій Дж. Свіфт подає свій погляд не тільки на державний устрій сучасної йому Англії, а й на природу людини взагалі, розкриває особливості психології людського ества, особливості соціалізації людини.

Ключові слова: гротеск, сатира, композиція, смислове поле тексту, авторська художня модель, тілесний низ, контрастність, амбівалентність.

Постановка проблеми. Роман Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера» привертав та продовжує привертати увагу багатьох дослідників. Науковців цікавить сатиричний пафос роману як тип авторського погляду на світ та його втілення у творах, особливості мовних засобів, вплив роману на розвиток світового літературного процесу, місце Дж. Свіфта у великому діалозі культур тощо. Хоча саме з романом Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера» пов'язують найяскравіші вияви гротеску, питання глибокого всебічного аналізу гротескних форм тексту роману є відкритим та актуальним у парадигмі світового свіфтознавства. Водночас, аналітичне дослідження гротескних форм твору дає повну картину авторського задуму, філософської концепції письменника та створеної ним художньої моделі світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження смислового поля роману зробили такі науковці, як О. Анікст, М. Заблудовський, В. Муравйов, А. Єлістратова, Ю. Прибатень, І. Паніна, Е. W. Rosenheim (Е. Розенхайм), С. Lawlor (К. Лоулор), E. D. Kirschner (Е. Д. Кіршнер), N. Cramton (Н. Кремптон), M. Cassini (М. Кассіні), Ph. W. Tirabassi (Ф. В. Тірабассі), L. S. Goldstein (Л. С. Голдстейн), J. H. Pearl (Дж. Х. Перл), P. P. Lee (П. П. Лі). Науковці досліджують жанрову специфіку роману, акцентуючи сплав різних жанрів у тексті; розглядають образ автора-політика та втілення політичних поглядів письменника на ідейно-тематичний аспект твору. Значною мірою увагу науковців привертає природа сатири в романі та вплив твору на розвиток сатиричного європейського роману. Окрім того, дослідники аналізують формально-семантичні устрої образних художніх засобів у мові твору Дж. Свіфта щодо відповідностей текстів оригіналу та перекладів. Низка робіт європейських науковців присвячена дослідженню тексту роману Дж. Свіфта у порівнянні з іншими творами світової літератури. Зіставляючи сюжетні лінії, системи образів, засоби творення художнього світу, естетичні концепції авторів, науковці відшуковують нові смисли (значення, значеннєві домінанти) тексту роману Дж. Свіфта, визначають місце роману у світовому культурологічному просторі.

Мета статті полягає в дослідженні гротескних форм роману, що виявляються на різних структурах тексту, та їхньої ролі у створенні повної та динамічної авторської художньої моделі світу й визначення місця людини в ній. Досягненню поставленої мети сприятиме розв'язання таких **завдань**: виявити гротескні форми роману, здійснити спробу осягнути природу гротеску у творі як амбівалентний феномен, як художній прийом, як спосіб типізації та світоглядну концепцію автора тощо.

Виклад основного матеріалу. Гротеск як філософська та літературознавча категорія цікавить багатьох літературознавців. Це один із найдавніших способів художнього узагальнення, що не втратив своєї актуальності й нині. У літературознавстві останнього століття гротеск постійно перебуває у полі зору вітчизняних та зарубіжних дослідників (М. Бахтін, Ю. Манн, Я. Зунделович, Д. Козлова, А. Дежуров, Т. Самійленко, В. Кайзер, О. Ніколенко, Т. Дормідонова, О. Шапошнікова та ін.).

На думку Я. Зунделовича, у широкому сенсі гротеск варто кваліфікувати як спрямованість дій і положень, під час якої перебільшується яке-небудь явище шляхом переміщення площин, у яких це явище зазвичай побудовано. Отже, відтворення відомого явища «віддивнює» його в сторону або комедійної площини або, навпаки, трагічної заглибленості [1, с. 67].

Науковець О. Ніколенко вважає, що гротеск як поєднання непоєднуваного або порушення цілісного (звідси наділення компонентів рисами, що їм невластиві, вільне поєднання компонентів й ознак) може виявлятися на різних рівнях структури тексту: на рівні художніх образів (імагологічному); на сюжетно-композиційному рівні; на тематико-мотивному рівні; на просторовому рівні; на темпоральному рівні; на рівні жанру; на рівні стилі; на рівні мови тощо [2, с. 7].

Із романом Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера» пов'язують найяскравіші вияви гротеску, проте питання глибокого всебічного аналізу гротескних форм тексту роману є відкритим та актуальним у парадигмі світового свіфтознавства.

Перше видання роману Дж. Свіфта «Мандри до деяких віддалених країн світу в чотирьох частинах: Твір Лемюеля Гулівера, спочатку хірурга, а потім капітана кількох кораблів» (англ. *Travels into Several Remote Nations of the World, in Four Parts. By Lemuel Gulliver, First a Surgeon, and then a Captain of several Ships*) вийшло в 1726–1727 роках у Лондоні. На думку А. Єлістратової, роман став підсумком філософських роздумів Дж. Свіфта – гуманіста-просвітителя – і вершиною його художніх досягнень. Як це трапилось із багатьма великими пам'ятками світової літератури («Дон Кіхотом» М. Сервантеса, «Робінзоном Крузо» Д. Дефо), доля цієї книжки склалася парадоксально. Книга, що була вистраждана Дж. Свіфтом, просякнута обуренням, болем і розчаруванням, сповнена сміливих і гнівних натяків щодо злочинів правлячих верхів і всього тогочасного суспільства в цілому, стала переважно книгою для дитячого читання, – іронічний жарт літературної слави, яка, мабуть, примусила б посміхнутися і самого похмурого автора [3].

Дж. Свіфт своїм романом «Подорожі Гуллівера» не тільки став справжнім родоначальником англійської наукової фантастики, на думку письменника і критика Кінгслі Еміса, а й явив світові блискучий зразок меніппеї (жанр, радше архіжанр, що базується на парадоксах та поєднує в одному художньому висловлюванні вірш та прозу, високе та низьке, серйозне та смішне, чудесне та повсякденне, алегорію та натуралістичний гротеск), у якому об'єднані пародія, іронія, гумор, сатира, фантастика та ігрова символіка, і який відіграв принципову роль у народженні сміхового варіанту науково-фантастичного роману [4].

Роман Дж. Свіфта настільки незвичний, що навіть визначення жанру містить певну провокацію. Роман увібрав у себе ознаки кількох жанрових канонів (фантастика, утопія, сатира, авантюри пригоди, філософська притча, алегорія, реалістичне побутописання, політичний памфлет тощо), і водночас – це тонка пародія на ці жанри. Професор Б. Шалагінов у передмові до українського перекладу 2004 р. зазначає, що жанрову природу «Гуллівера», якого нерідко називають романом, визначити непросто. Треба мати

на увазі, що Дж. Свіфт не ставив перед собою суто художніх завдань, він писав насамперед памфлет у річищі своїх попередніх творів. Але політична пристрасть і філософська глибокодумність у поєднанні із широкою ерудицією і стилістичною майстерністю призвели до блискучого художнього синтезу. Дж. Свіфт широко застосовував уже готові поетичні засоби, сюжетні мотиви й цілі ситуації з арсеналу всієї світової літератури. Бажання зрозуміти приховану політичну й літературну основи робить читання твору справою непростою, але захоплюючою. У добу ж письменника ця смислова прозорість ситуацій і образів полегшувала читачеві сприйняття книги, а авторові давала змогу камуфлювати свої політичні натяки в незвичайному, комічному вигляді.

Дж. Свіфт запозичив сюжетно-жанрову основу авантюрно-морського роману. Зрештою, важливим літературним першоджерелом була книга Ф. Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель». Сприйнятливість читача до всього незвичайного підігрівалася різними вигадками у зв'язку з колоніальними подорожами англійців. Можливо, Дж. Свіфта надихав і приклад політичного вигнання Данте Аліґ'єрі, який населив вигаданий світ «Божественної комедії» майже без винятків реальними особами – своїми історичними сучасниками, і пов'язав увесь задум із політичним життям Італії [5, с 3–5]. Окрім того, книга Дж. Свіфта відкриває ще один жанр, розповсюджений у літературі XVIII ст. – філософську повість, із характерною для неї заданістю сюжету, окремих епізодів та образів, що покликані наочно ілюструвати певну думку автора, філософську або повчальну тезу, концепцію людини та суспільства [6, с. 23].

Композиція роману, а саме те, як розташовані розділи, створює дивний світ, у якому герой із велетня перетворюється на пігмея, потрапляє на летючий острів, а потім у країну розумних коней. Така побудова роману порушує логічні зв'язки, змішує уявлення про світ не тільки в героя, а й у читача. Автор проводить Гуллівера та читачів шляхом своїх міркувань про людство та Людину в цілому. Дж. Свіфт, як він пояснював, передбачав не розважити, а роздратувати суспільство, і це йому вдалося повною мірою, тому що «Подорожі Гуллівера» за кількістю тлумачень і варіацій навряд чи зрівняються з будь-якою іншою книгою.

Із перших рядків роману, а саме з листа капітана Гуллівера до свого родича Сімпсона, перед читачем постає гротескний світ: не пояснюючи причини, Гуллівер називає людьми єгу, коней – гуїгнгнмами, причому-ставлення до людей у капітана, м'яко кажучи, не дуже шанобливе, окрім «її величності небіжчиці королеви Анни». Так, автор вводить читача у смислове поле тексту викривленої реальності вже від самого початку твору. Пояснення видавця додають ще більше гротескних рис до образу Гуллівера: чому, на перший погляд, абсолютно пересічний сучасник автора виявляє такий дивний погляд на світ та людей. Автор листом Гуллівера та передмовою видавця змішує площини реальності в бік фантастичного, залишаючи героя тим не менш у світі сучасної автору та цілковито «нормальної» Англії.

У своїй книзі «Мандрі з Гуллівером» В. Муравйов зазначає, що Капітан Гуллівер для нас не менш реальний, ніж будь-який інший англієць початку XVIII ст.; мабуть, навіть більш реальний, тому що про англійців початку XVIII ст. нам доводиться судити саме за образом Лемюеля Гуллівера [7, с. 4]. Отже, образ Гуллівера нам цікавий не тільки як слухняний виконавець авторської волі, а й як представник сучасного автору суспільства.

Перша частина розпочинається розповіддю Гуллівера про себе та свою родину. Одразу попадає в око математична точність, із якою герой описує своє життя, навчання та роботу: *«На чотирнадцятому році мене віддали до коледжу Еманюеля в Кембріджі, де я пробув три роки... тому через три роки мені довелося піти в науку до видатного лондонського хірурга містера Джеймса Бетса, у якого я вчився чотири роки... Покинувши містера Бетса, я повернувся додому і дістав від батька, дядька Джона та декого з родичів сорок фунтів стерлінгів, та ще й обіцянку надсилати мені тридцять фунтів щороку, щоб я міг прожити в Лейдені. Там протягом двох років і семи місяців я вивчав медицину, знаючи, що вона стане мені в пригоді під час довгих подорожей... Три роки*

чекав я, що мої справи покращають...» [5, с. 10] На думку М. Заблудовського, Дж. Свіфт – син математичного та раціоналістичного століття Ньютона і Декарта. Його реалістична фантастика просякнута духом раціоналізму. Ця багата фантастика підпорядковується холодному й гострому розуму [8]. Проте не можна не помітити, що у пропонованому вище уривку автор найчастіше використовує казкове число «три» і саме сухий математичний перелік різко контрастує з магією числа «три».

Дж. Орвелл у статті «Погляд на мандри Гуллівера» зазначає, що в першій частині Гуллівер постає перед читачем типовим мандрівником XVIII століття – відважним, самовпевненим, практичним, без романтичного ореолу; звичайність образу героя ретельно донесена до читача за допомогою біографічних деталей, із яких починається оповідь: вказівки на вік (до початку своєї пригоди він – сорокарічний батько двох дітей) і точний опис предметів, що знаходилися в його кишенях, серед яких особливо підкреслюються окуляри, Гуллівер кілька разів про них згадує [9, с. 110].

Як слушно зауважив В. Муравйов, мандрівка, розпочавшись доволі звичайно, завершується дивно та зловісно [7, с. 4]. На сюжетно-композиційному рівні Дж. Свіфт застосовує гротескні форми для створення власної моделі світу. На думку А. Інгера, особливість, гротескність роману полягає в тому, що читача запрошують до дивних незнаних країн, проте поступово він усвідомлює, що його обдурили, «привезли» до таких знайомих місць. Автор роману пропонує читачам поглянути на їхній світ та самих себе зовсім з іншого ракурсу [7, с. 21].

Мандри героя розпочинаються в дусі морських пригодницьких романів, у яких герой обов'язково має пережити бурю. Опис шторму одразу викликає алузії з романом Д. Дефо «Пригоди Робінзона Крузо», арабськими казками про Сіндбада-мореплавця, хоча детальна, із найменшими хронологічними подробицями, оповідь постійно нагадує читачеві про раціональний світ твору та надає розповіді правдивості й реалістичності. Різкий поворот сюжету, коли Гуллівер раптово та непередбачувано потрапляє в полон до пігмеїв, додає розповіді нових гротескних рис. Гуллівер опиняється у світі ліліпутів під час сну цілком у казковій традиції. Він заснув «від втоми, спеки, а також від випитої ще на кораблі півпінти бренді» [7, с. 51]. У художньому хронотопі твору виявляються гротескні риси: з одного боку, це напрочуд привабливе місце, з іншого – для героя цей світ смертельно небезпечний. Герой стає бранцем маленьких дивних істот, які намагаються зробити йому боляче. Для ліліпутів Гуллівер у смисловому полі тексту стає гротескним тілом, як Гаргантюа у художньому світі роману Ф. Рабле, слід згадати опис трапези Гуллівера та реакцію чоловічків. Математичний гротеск Дж. Свіфта (все у ліліпутів подібне до реального світу, але удванадцятіро менше) створює ілюзію реальності, яка водночас є викривленою, схиленою. Образ Гуллівера з кожним «кроком» у світі Ліліпутії стає більш гротескним: велетень, що покійно кориться маленьким агресорам, викликає обурення та сміх читачів, які і не здогадуються, що в образі Гуллівера втілено риси народу, що також кориться та терпить утиски з боку «ліліпутів» від влади.

Взагалі, на думку науковця З. Тбоевої, увесь роман побудовано на глибинній антитезі, протиставленні вигаданого та реального, яка реалізує сатиричну модальність тексту та створює гротескний світ роману [10].

Автор тут сміється не тільки над Гуллівером – раблезіанський сміх у романі Дж. Свіфта звучить інакше – декан сміється більше над читачами, ніж з ними [7, с. 53]. Гротескна сцена, у якій Гуллівера приковують ланцюгом, мов собаку, до храму, і де він вимушений був справляти природні потреби в кутку, яскраво демонструє змішання тілесного низу з духовним верхом. У цьому Дж. Свіфт наслідує Ф. Рабле, проте мету ставить зовсім іншу. Якщо у Ф. Рабле, згідно з М. Бахтіним, сміх амбівалентний, за допомогою якого руйнується хибна схоластична картина світу, то Дж. Свіфт будує світ, у якому немає нічого світлого та позитивного, це понурий світ [11, с. 155]. Мета Дж. Свіфта полягає, на нашу думку, у тому, щоб змалювати стан людини, яка відчуває на собі

ланцюги психологічного, політичного, соціального та економічного рабства. Дж. Свіфт у своєму романі за допомогою сатири висміює покірність та, як наслідок, втрату свободи.

Гротескними стають навіть звичайні в реальному світі речі – годинник, гаманець, носова хусточка тощо. Автор постійно зміщує кут зору розповіді для створення певної відчуженості від реального світу, а отже, Ліліпутія стає реальнішою, ніж Англія. Вигадка та реальність у творі переплітаються, причому вигадка ототожнюється з реальністю, а реальність осмислюється через вигадку.

Ліліпутія – художня модель сучасної Свіфту Англії та людства в цілому, недарма географія вигаданої країни нагадує ландшафти й географічне положення Англії та водночас є замкненою, ізольованою від великого світу разом із Блефуску. Дж. Свіфт, створивши «ляльковий» світ Ліліпутії, де імператор наймудріший, найсильніший, найвищий з усіх царів світу, «чиї ноги упираються в серце землі, а голова сягає сонця» (це при тому, що зріст його дорівнює всього лише шість дюймів), де претенденти на високі посади стрибають на канаті, де представники різних партій носять різні за висотою підбори, де воюють із сусідньою країною через «релігійне» питання з якого кінця розбивати яйце, нещадно висміює державний устрій Англії початку XVIII ст.

Перебуваючи у ліліпутів, Гуллівер спостерігає в можновладців ненаситну жадобу завоювань і поневолення вільних народів. Державний апарат Ліліпутії пригнічує будь-який протест проти дій імператора. При цьому зарозумілі карлики виглядають вельми кумедними істотами, не позбавленими живої безпосередності. Мова ліліпутів будується на алгоритмі простого замітника за зразком дитячих таємних мов. В основі шифру, винайденого сатириком, лежить англійська мова, але письменник також використовує французьку й елементи латини [10]. Так, гротеск виявляється на семантичному рівні, створюючи амбівалентний образ ліліпутів: з одного боку, діти, що граються в дорослі ігри, з іншого – образ європейця в цілому, елементи латини нагадують читачеві, що Європа донині живе за римським правом. Цікаво те, що автор чітко повідомляє дати «реального» світу, скільки часу Гуллівер перебуває в полоні – дев'ять місяців і тринадцять днів, проте в Ліліпутії час ніби зупиняється, герой потрапляє до дивної часової в'язниці. Такий гротескний авторський прийом дозволяє читачу подивитись на світ Ліліпутії як на щось незмінне, вічне, застигле.

На думку Я. Зунделовича, для успішного виконання свого основного завдання – зміщення площин і несподіваної їх комбінації – гротеск вимагає багатства положень і найрізноманітнішої їх спрямованості. Дійові особи повинні вступати в найрізноманітніші взаємини та стосунки, і чим більше переплітаються останні, тим гостріший гротеск [1, с. 73]. Дж. Свіфт майстерно створює гротескні образи (Гуллівера, імператора та його почту, пересічних мешканців лялькової країни), стосунки між самими ліліпутами (інтриги, плітки тощо), між Ліліпутією та Блефуску, між ліліпутами та Гуллівером («високе» заступництво маленьких можновладців, вороги Гуллівера серед правлячої верхівки, чорна невдячність імператриці за своерідний порятунок від пожежі, даровані титули та рішення імператора знищити Чоловіка Гору), у такий спосіб розгортаючи перед читачем дивну та химерну картину всього людства з його жорстокістю, підступністю, здатністю будувати державні утворення, що базуються на найнижчих людських інстинктах.

Висновки. Отже, у романі Дж. Свіфта «Мандри Гуллівера» форми гротеску виявляються на різних рівнях структури тексту, що допомагає письменникові у створенні авторської моделі світу. На рівні жанрової специфіки відбувається змішання різних жанрових канонів; на композиційному рівні – неймовірні сюжетні повороти тексту, контрастність подій та пригод, що переживає головний герой; на образному рівні – амбівалентність образів героїв, які поєднують у собі як комічність, певну привабливість, так і потворність; художній часопростір твору являє собою злиття математичності та умовності, символічності.

Отже, Дж. Свіфт, використавши найвиразніші засоби гротеску, що виявляються на різних рівнях смислового поля тексту, створює художню модель людства.

Висвітленими питаннями не вичерпується аналітичне та всебічне дослідження гротескних форм роману. Цікавим та необхідним може стати в перспективі глибокий аналіз усіх частин роману Дж. Свіфта в їхньому зіставленні та органічній цілісності щодо виявів гротеску.

Список використаної літератури

1. Зунделович Я. Поэтика гротеска / Проблемы поэтики. Сборник статей / Я.Зунделович / Под редакцией В. Я. Брюсова. – М.-Л.: Земля и Фабрика, 1925. – С. 61–79.
2. Николенко О. Н. Гротеск в романтическом, реалистическом и модернистском дискурсе (Э. Т. А. Гофман, Н. В. Гоголь, М. А. Булгаков) / О. Н. Николенко // Філологічні науки. – 2012. – № 10. – С. 3 – 20.
3. Елистратова А. А. Свифт и другие сатирики [Электронный ресурс] / А. А. Елистратова – Режим доступа: <http://www.philology.ru/literature3/elistratova-88.htm>.
4. Балашова Т. А. Художественные особенности серьезно-смеховой фантастики: на материале научно-фантастического романа Великобритании: автореферат дис. ... кандидата филологических наук: спец. 10. 01. 03 – Литература народов стран зарубежья / Т. А. Балашова – Балашов, 2003. – 20 с.
5. Свіфт Дж. Мандри Гулливера / Джонатан Свіфт. – Харків: Фоліо, 2004. – 332 с.
6. Свифт Дж. Сказка бочки. Путешествия Гулливера. / Дж. Свифт/ Пер. с англ., вступ.ст. А. Ингера. Прим. А. Аникста – М. : Правда, 1987 – 480 с.
7. Муравьев М. С. Путешествие с Гулливером. / М. С. Муравьев. – М. : Книга, 1972. – 208 с.
8. Заблудовский М. Д. Свифт [Электронный ресурс] / М. С. Заблудовский – Режим доступа : http://az.lib.ru/z/zabludowskij_m_d/text_0020.shtml.
9. Оруэлл Дж. Политика против литературы: Взгляд на «Путешествия Гулливера» // Джордж Оруэлл. «1984» и эссе разных лет. – М. : Прогресс, 1989. – С. 100–120.
10. Тбоева З. Э. Средства репрезентации сатиры Дж. Свифта: автореферат дис. ... кандидата филологических наук : спец. 10. 02. 20 – Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание / З. Э. Тбоева – Владикавказ, 2011. – 24 с.
11. Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса / М. М. Бахтин. – М. : Художественная литература, 1965. – 545 с.

References

1. Zundelovych Ya. (1925) *Poetics of the grotesque/Problems of poetics. Collection of abstracts. Under the editorship of V. Ya. Briusov.* Moscow-Leningrad : Zeml'a i Fabrika (in Russ.).
2. Nikolenko O. N. (2012). *Grotesque in the romantic, realistic and modernist discourse (E.T.A. Hoffmann, N.V.Gogol, M.A. Bulgakov).* Poltava. (Philological Science) (in Ukr.).
3. Elistratova A. A. *Swift and other satirists.* <http://www.philology.ru/literature3/elistratova-88.htm> (in Russ.).
4. Balashov T. A. (2003). *Artistic peculiarities of serious and humorous fantastic fiction: on the basis of the British science fiction novel.* Balashov (in Russ.).
5. Swift J. (2004). *Gulliver's Travels.* Kharkiv : Folio (in Ukr.).
6. Swift J. (1984). *A Tale of a Tub. Gulliver's Travels.* Moscow : Pravda (in Russ.).
7. Muravev M. S. (1972). *Travels with Gillver.* Moscow : Kniga (in Russ.).
8. Zabludowskij M. D. *Swift.* http://az.lib.ru/z/zabludowskij_m_d/text_0020.shtml . (in Russ.).
9. Orwell George (1984) *Politics vs. Literature – examination of Gullivers travels.* Moscow : Progress (in Russ.).
10. Tboeva Z. E. (2011). *Means of representation of the satiric works by Jonathan Swift.* Vladikavkaz (in Russ.).
11. Bakhtin M. M. (1965). *Rabelais and Folk Culture of the Middle Ages and Renaissance.* Moscow : Hudozhestvennaya Literatura (in Russ.)

ТИХОНЕНКО Svitlana Olegivna,
graduate student Department of World
Literature, Faculty of Philology and Journalism,
Poltava National University named after V. Korolenko
e-mail: 123svetlana2014@gmail.com

GROTESQUE WORLD OF THE NOVEL GULLIVER'S TRAVELS BY JONATHAN SWIFT

Introduction. The abstract deals with the research on grotesque forms in Jonathan Swift's novel *Gulliver's Travels*, based on the text of part I of the novel, *A Voyage to Lilliput*. Following on from the results of factual information, manifestation of the grotesque is traced on different structural levels of the novel. Although it is the novel *Gulliver's Travels* which is viewed as representing most vivid forms of grotesque, the question of deep and thorough analysis of grotesque forms in the text of the novel is open and timely in the paradigm of contemporary study of Jonathan Swift's works.

Purpose. To research grotesque forms of the novel which are represented on different structural levels of the text and their role in creating full and dynamic authorial artistic universe model and the place of an individual in it.

Methods. The scientific research was carried out by means of synchronic analyses. The main method of lingual analyses used in the study is descriptive, but observation, interpretation and classification methods were used too.

Results. Analytical research of the grotesque forms in the sense space of the text of the novel Gulliver's Travels by Jonathan Swift based on the text of part I of the novel, A Voyage to Lilliput has demonstrated role and meaning of the grotesque in the structure of the text and revelation of artist's intention. The importance of research of the grotesque forms gives a possibility to understand all the sense levels of the text, estimate its literary and aesthetic value.

Originality. The abstract views grotesque forms of the novel Gulliver's Travels by Jonathan Swift and makes an attempt to understand the nature of the grotesque in the text as an ambivalent phenomenon, as an artistical device, means of typification and artist's paradigm.

Conclusion. In the novel Gulliver's Travels by Jonathan Swift grotesque forms manifest themselves on different levels of the text, which helps the author to create an artistic universe model. J. Swift, having used various means of grotesque, which can be viewed on different levels of the sense field of the text, creates an artistic model of the humanity.

The above mentioned aspects do not settle a question of thorough analytic research of the grotesque forms of the novel. We view as interesting and timely a prospective deep analysis of all the parts of Swift's novel in the comparative aspect and their organic unity from the viewpoint of demonstration of grotesque.

Key words: grotesque, satire, contecture, sense field of the text, artistic model, physical base, contrasting effect, ambivalence.

*Одержано редакцією – 3.04.2017
Прийнято до публікації – 4.10.2017*